

Преосвећени еп. тивејски, г. Хрисостоме, благословите.

На састанку који смо старац Артемије, о. Харитон и моја маленкост одржали са Вашим преосвештенством и преосв. еп. тричким, г. Козмом, у Тиви 23/1/2007, а коме су присуствовала и друга лица, рекли сте нам, између осталог, да се ипостаси (лица) Бога Оца и Светог Духа **не осликавају**.

Тада сам Вас питао: «Ако се она не осликавају, како онда постоје толике њихове иконе?».

Ваше преосвештенство ми је одговорило да су те иконе симболичне и, стога, не приказују њихове ипостаси.

Поново сам Вас упитао: «Шта онда приказују?».

Одговорили сте ми да оне приказују понизно јављање Оца и Светог Духа, а не њихове ипостаси.

Онда сам Вас упитао: «Ако не приказују њихове ипостаси, како то да су оне иконе, будући да свети Теодор Студит појашњава: «На свакој икони приказује се ипостас, а не природа осликаваних.» (PG 99, 405A)?».

Ви сте ми одговорили да се то што говори свети Теодор Студит не односи на лица (ипостаси) Свете Тројице.

Тада сам Вас поново упитао: «На која лица се односи?»

Одговорили сте ми да се односи на она лица која су, по својој природи, описива (због тога се и могу осликати) и објаснили сте ми да се, на «Сапрестоној» икони Свете Тројице, осликава једино Христова ипостас, а не ипостаси Оца и Светог Духа!

То ми је изазвало велику недоумицу и поново сам упитао: «Али, ако важи то што сте рекли, онда како ту икону сматрамо иконом Свете Тројице и како над ликом «Старца данима» стављамо натпис «БЕСПОЧЕТНИ ОТАЦ», а над голубом «СВЕТИ ДУХ», док се при том, као што нам сада кажете, не ради о приказивању њихових ипостаси?».

Тада ми је Ваше преосвештенство одговорило да не стављамо никакав сличан натпис, још више продубљујући моју недоумицу; наиме, као што је познато, постоје многе иконе типа «Сапрестоне» које имају те натписе, али уопште преовладава мишљење да је реч о симболичном представљању њихових ипостаси. (Неки, пак, како сам Вам и тада нагласио, сматрају – и веома устрајавају у том схватању – да је реч о стварној (природној) икони Свете Тројице, односно о икони њихових ипостаси по природи. Вредно је помена то да су многи од њих клирици – свих чинова – који припадају Вашем св. Синоду, мада су већина који тако верују лаици).

Рекли сте нам, такође, да симболичне иконе не показују ипостаси Свете Тројице, него њихово понизно јављање пророцима.

Моја маленкост, не могући да схвати шта под тим подразумевате, поново Вас је упитала: «Зар то понизно јављање није понизно јављање ипостаси Свете Тројице?».

Одговорили сте ми: НЕ!

Још једном сам упитао: «Ко се, онда, појављује?».

Одговорили сте да се Бог појављује, помоћу божанског деловања, понизно и симболично.

Дакле, пошто сте поменули божанско деловање, упитао сам Вас: «Да ли је божанско деловање заједничко и трима лицима Свете Тројице?».

Одговорили сте ми: ДА!

Тада сам поразмислио мало и рекао Вам: «Преосвештенство, по ономе што сте нам рекли, не могу да разумем по чему се разликују ови Ваши ставови од ставова «андрејеваца». Наиме, управо онако како су неки од њих изразили мишљење да се Бог Отац и Свети Дух (осим иконе Крштења) не приказују, тако нам и Ви сада говорите да се ипостаси Оца и Светог Духа не приказују! Која је разлика између њиховог мишљења и мишљења Вашег преосвештенства? Уосталом, када кажемо «ОТАЦ», зар ми не подразумевамо ипостас Бога Оца? И када кажемо «СВЕТИ ДУХ», зар не подразумевамо ипостас Светог Духа? (Осим, једино, када се мисли на божанску благодат).

Ви сте ми тада одговорили да разлика лежи у томе што они («андрејевци») не прихватају «символично живописање»!

Тим поводом сам Вам затражио неколика објашњења, односно, шта значи «символично живописање» и како га потврђује патрологија, јер, по ономе што сам претходно чуо од Вашег преосвештенства, нисам могао да изведем ствари на чистац.

Међутим, ни по објашњењима која сте дали нисам могао да закључим о смислу, потврди и обележјима «символичног живописања», у којем се, како сте нам рекли, не приказују ипостаси осликаваних – а то је смисао који нисам у стању да разумем – као што, такође, нисам у стању да разумем како је могуће да Ви прихватате то да се приказују Бог Отац и Свети Дух, али не и њихове ипостаси, као и то како је могуће да се, на «Сапрестоној» икони Свете Тројице, не приказују ипостаси Оца и Светог Духа, него се та икона предствала као икона «трију лица» Свете Тројице!

Молим Вас, дакле, ако Вам није тешко и ако имате ту доброту, да ми одговорите на горе наведена питања, јер су она веома важна и тичу се свију нас, ако се има у виду да се због иконолошког питања Црква Христова поделила, те да се губе душе, због чега ћемо страшно одговарати судњег дана.

Унапред Вам благодарим.
Са уважавањем и хришћанском љубављу,
јером. Пантелејмон Цалангас

Одговор на писмо јером. Пантелејмона, из св. ман. Вазнесења
у Диовунији ламијској, од 6/2/2007.

Драги о. Пантелејмоне, благословите. Примио сам Ваше писмо, с многим недоумицама и питањима, у вези са оним о чему смо расправљали приликом нашег сусрета, и на њега Вам одговарам.

Рекао сам Вам да андрејевски богослови не прихватају живописање символичног пројављивања Свете Тројице пророцима и да нас оптужују као јеретике, јер ми наводно, како кажу, осликавамо ипостас, односно природу Божију, па смо због тога јеретици. Сматрају да то њихово гледиште подупире сведочанство Светог Теодора Студита, који каже: «На свакој икони приказује се ипостас осликаваних».

Међутим, ови богослови погрешно тумаче Светог Теодора и налазе се у заблуди, јер то што светитељ пише «на свакој икони» не односи се на символичне иконе Божије (Бог не спада у осликаване), већ на друга лица, са материјалном природом.

Не знам шта сте веровали (пре него што сте ступили у дијалог са андрејевским богословима) у вези са символичним иконама Свете Тројице и зашто сада постављате толика питања. Навешћу неколика сведочанства из Светих Отаца, за које мислим да одражавају православни став Цркве.

- 1) Да се не приказује божанска природа, односно свете ипостаси Божије, догматски је одредио 7. Васељенски сабор и у то не треба да постоји икаква сумња.
- 2) Да се Бог пројавио пророцима, а посебно праоцу Авраму, како би показао троструку ипостас божанства – православно је мишљење, пошто о томе сведочи Писмо, а то објашњавају и Свети Оци.
- 3) Према томе, преостаје само једна битна недоумица: како се Бог пројавио пророцима?

На 4. страни Вашег писма Ви пишете: «Међутим, ни из објашњења која сте пружили нисам могао да извучем закључак у вези са смислом, аргументацијом и обележјима «символичног живописања», у којем се, како сте нам рекли, не приказују ипостаси осликаваних – то је смисао који не могу да појмим...». Свакако, оче, ми не можемо да појмимо тајанствено пројављивање Божије пророцима, јер се то налази изван људске логике и поимања.

Међутим, не можемо да порекнемо Божије пројављивање пророцима. На пример, у химнологији Цркве ми певамо: «Три ипостаси радо угости» праотац Аврам.

Можемо ли то да оповгнемо? Ако не можемо да схватимо како је Аврам угостио три ипостаси, зар можемо да порекнемо тај догађај? Можемо ли да оповргнемо Бога који, преко пророка Осије, говори: «Ја виђења умножих и преко пророка се уподобих»? Објашњавајући тај божански глас, свети Јован Златоусти каже: «Нисам показао саму своју суштину, каже Он, већ сам се понизио због немоћи посматрача! (РГ 48, 730). Бог се понизио, узео на себе различите форме, обличја и видове: пред Аврамом се појавио у облику мушкараца, а пред пророцима уз божанско деловање и благодат. То је символично јављање Бога.

За сагледавање и пројављивање Божије свети Григорије Палама каже: «Дакле, и визије, попут пламена, мада су символичне, у огромној мери садрже непознато; наиме, оне се пројављују по

друкчијим законитостима, мимо и божанске и људске природе, па се, да тако кажемо, јављају у нама али и изнад нас, тако да ни сам њихов назив ништа не појашњава» (ЕПЕ 2, 158).

Свети Григорије, који је доспео до сагледавања Бога, признаје да симболичне визије Бога у огромној мери садрже непознато, а Ви, о. Пантелејмоне, питате се зашто их не разумете!

Исти свети Григорије Палама, у 11. хомилији, каже следеће о јављању Божијем: «Али, видљиво лице Божије јесте деловање и благодат Божија, која се на достојне спушта током пројављивања. А само Његово лице није видљиво никада, јер је оно што се назива природом Божијом, у ствари, изнад сваког изрицања и виђења» (ЕПЕ 9, стр. 298). Ето које је лице Божије видљиво: то је оно што је Бог, на понизан и симболичан начин, у облицима и видовима, показао пророцима, помоћу божанског деловања и благодати. А ово лице благодати Божије није неповезано, него је сједињено са невидљивим лицем, природом Божијом. Сам Бог се понизио, иако не можемо да схватимо како се пројавио – то је учење Православне цркве.

Заиста, митрополит никејски Теофан (један учитељ Цркве из 14. века, који је учествовао у свађи око исихазма и који је написао многе списе против присталица Варлаама и Акиндина), о симболичном јављању Божијем пише: «Нико не може да устврди, иако се Бог симболично показао, да се то није пројавио сам Господ» («О таворској светлости», бес. 3, 666). И: «Ако се и посматра друкчије, на симболични и сликовни начин, оно што је, због своје природе, невидљиво и недостижно, ту се ипак види оно божанско, а не нешто друго. (Беседа 3, 71б; Хар. Г. Сотиропулос, «Мудраци и оци Средњег века», стр. 394).

Нови иконолози, не могући да схвате како се Бог симболично пројављује и показује, потпуно су одбацили симболично живописање својим рационалистичким закључцима да су све пророчке визије биле виђења Бога Логоса и да су одсликавале онога који ће доћи, Господа нашег Исуса Христа. А пошто је Христос дошао, све што је претходно било магловито представљено поништено је, а само се Христос углавном представља. Тако доспевају до протестантског неприказивог Духа. Међутим, нису сва Божија јављања пророцима представљала онога који ће доћи. Примера ради, јављање Бога праоцу Авраму десило се зато да би се показала трострука ипостас Божија и она се приказује онако како се и пројавила, на симболичан начин, пошто, будући да је он различит по природи и ипостаси, троипостасни Бог није могао да се прикаже, па самим тим ни да се ослика.

Међутим, одбацивањем симболичног живописања, нови иконолози су прекршили предање Цркве, која је, од првих хришћанских времена, целивала икону Бога Оца, као Старца данима, и икону Гостољубља Аврамовог. Тако су упали у грех иконоборства и постали узрок раскола у Цркви.

С једне стране, врло је чудно да Ви протестујете и одвајате се од Синода зато што је одредио да се догађај јављања троипостасног Бога Авраму назива «Гостољубље Аврамово», а не «Света Тројица». С друге стране, Ви се слажете са онима који не прихватају потпуно понизно јављање троипостасног Бога Авраму.

То нам је велика непознаница.

С хришћанском љубављу, еп. тивејски и левадијски Хрисостом.

Св. ман. Вазнесења,
Диовунија фтиотидска

Светла среда 2007. г.

Високопреосвећени еп. тивејски и левадијски, г. Хрисостоме, благословите!

Примио сам Ваше писмо-одговор и прочитао га са занимањем.

С тугом сам се, међутим, уверио да сте избегли да ми јасно одговорите на питања која сам Вам поставио!

Штавише, приписали сте ми примисли и недоумице које моја маленкост **нити је изразила, нити су, у мом писму, оне поднете Вама на разматрање**.

Конкретно, док сам Вам, у свом писму, тражио доказивање значаја «симболичног живописања», у којем се, како сте нам рекли, «не приказују ипостаси осликаваних», а како бих схватио шта мислите и обавестио се где Свети Оци то подупиру, Ваше преосвештенство не само да ми није одговорило на то, него је чак придало други смисао мом питању, то јест да сам ја, наводно, затражио да **схватим** «тајанство јављања Божијег пророцима», што ја нисам ни поменуо!

Потом, у свом писму, наводите одломке из појединих патролошких текстова, да бисте ми доказали да се Бог уистину понизно пројавио пророцима.

Међутим, моја маленкост не само да никада није порекла ту истину, него није ни написала тако нешто у свом писму, нити Вам је о томе поставила питање!

Зашто ми, онда, приписујете такву примисао и зашто ми одговарате на нешто што Вас нисам ни питао?

Али, мислим да сте одговор дали већ на крају Вашег писма, где сте, са сигурношћу, написали да се моја маленкост слаже «са онима који не прихватају у потпуности понизно јављање троипостасног Бога Авраму»!

Штавише, додајете да је то за Вас «велика недоумица».

Међутим, када сам рекао, или написао, да се с неким слажем у вези с тим?

Одакле тај покушај да ме, нужно, поистоветите с неким у које Ви подозревате?

Нажалост, као што сте покушали и на нашем последњем састанку, како Ви лично, тако и остали који су томе присуствовали, видим да покушавате да нас повежете са «богословима андрејеваца» - тако сте, наиме, буквално рекли – а нарочито са о. Максимом, иако нисмо помињали ништа што је њихово, већ смо Вам прочитали одломке са 7. Васељ. сабора и из Светог Јована Дамаскина; тако и сада, у свом писму, Ви поново тражите ту везу!

Жао ми је, преосвећени, јер видим да се тако не може успоставити слободна комуникација!

Јер, како да дође до слободне комуникације и плодне расправе, то јест како да Вам поставим своја питања-проблеме, ако сам, према свему претходном, «обележен» као гласноговорник о. Максима, или било кога другог?

Дакле, преиспитујете ме.

Да ли, уопште, постоји ико ко служи истини у Цркви Христовој, а да се не ушанчује у «капсуле» странака и табора?

Да ли сви гледају наочарима својих табора и при том имају за циљ лов на присталице, па се сваки покрет, говор или критика мере тим аршинима?

Опростите ми, преосвећени, али ако и Ви тако мислите, ја заиста немам где да се обратим!

Међутим, и поред тога, желим да верујем да не мислите тако!

Али, признајем да Ваше избегавање да на основу патрологије покажете смисао онога што Ваше преосвештенство назива «символичним живописањем» код мене производи утисак да Ви, можда, немате аргумената и доказа.

Међутим, пошто се у свом писму питате и пишете: «Не знам шта сте веровали (пре него што сте ступили у разговор са андрејевским богословима) у вези са симболичним иконама Свете Тројице и зашто сада постављате толика питања?» - сматрам се обавезним да Вам одговорим!

Пре свега, морам да Вам кажем да моје занимање за ову тему није покренуо никакав «разговор» са «андрејевским богословима», јер такав разговор није ни одржан!

Моје занимање је изазвао поглед-став који је Ваше преосвештенство више пута изнело током нашег последњег сусрета, говорећи како се, «на симболичним иконама, не приказују ипостаси оних који су на њима осликани», као и то да се, «на «Сапрестоној» икони Свете Тројице, приказује само ипостас Христова, а не и оне Оца и Светог Духа!». ¹

Ови Ваши ставови били су за моју маленкост «гром из ведра неба»!

Наиме, ови ставови, до сада, нису се појавили никада, ни у Синоду, ни у било ком документу по питању светих икона, а који потиче са наше «стране», то јест од оних који следе «петорицу архијереја».

Чак, потпуно супротно, наш Синод је, како би се супротставио гледишту да се, живописањем симболичних икона Божијих, «покушава приказати природа и суштина Божија», употребио «аксиом» Светог Теодора Студита: «На свакој икони приказује се ипостас, а не природа», пружајући га, свакако, као «штит» против «нових иконобораца» (види Календар св. Синода за 1997. г., стр. 41-42 и КГО, март-април 1997, стр. 13).

Дакле, Ваше преосвештенство, док сада говорите да се, на симболичним иконама, «не приказују ипостаси осликаваних», и то «да се оно што пише Свети (Теодор Студит) не односи на симболичне иконе Божије (Бог не спада у осликаване ликове), него да се односи на друге особе, оне са материјалном

¹ На оваква тумачења нисмо ни помислили када смо, пре неколико година, пратили борбу за икону Свете Тројице «трију лица», како смо је звали, у уверењу да се приказују сва «три лица». Сада нам кажете да се приказује једно лице!

природом», дотле је св. Синод 1997. г. устврдио управо супротно, изјављујући да изрека Светог Теодора важи и за симболичне иконе Божије (тако показујући и свој став да се на њима приказују ипостаси), са циљем да се супротстави тврдњи да се, на њима, «покушава приказати божанска природа»!

Дакле, шта се догађа?

Шта је истина?

Оно што Ви сада говорите, или оно што је рекао Синод, путем својих докумената?

Ако је на снази то што Ви сада говорите, то значи да је Синод «изашао из колосека» по једном важном питању, пошто је «симболичну» икону Свете Тројице претворио у «стварну» (природну) икону, икону ипостаси са видљивом природом, као што су, на пример, иконе светитеља!

Али, ако се то дешава, онда се, с правом, дешава и оно што пишете у свом писму, а то је да андрејевски богослови «нас оптужују као јеретике, јер ми, како кажу, наводно осликавамо ипостас или природу Божију»!

Мислим да за ово није потребна анализа!

Мислим, такође, да је Ваше преосвештенство морало да протестује од 1997. г., истовремено сведочећи да се ипостаси Свете Тројице не осликавају и појашњавајући, патролошким сведочанствима, шта се осликава на њиховој икони!²

Наглашавам да имате ту обавезу, јер ме је моје искуство, с проблемом иконе типа «трију анђела», подучило да, данас, виши и нижи клирици, као и огромна већина верних који следе Синод, сматра да је «Сапрестона» икона Свете Тројице такозвана «стварна» (природна) икона Свете Тројице.

Обавештавам Вас да и сам мој брат по телу, који следи Ваш Синод, сматра да је «Света Тројица таква на небу»! (А када сам му рекао: «Није», он је одговорио - «То су говорили и нови иконоборци»!).

Ово Вам говорим добронамерно, да бих Вам показао размере заблуде која постоји у Вашем стаду!

Сигурно ћете се сетити да је преосв. Козма, током бурног заседања од 16/2/2006, и сам изразио гледиште да је «Сапрестона» икона «стварна» и «природна»!

Можда ћете се, такође, подсетити да су, током посете коју сте, вас тројица архијереја, обавили у нашем манастиру, лане у марту, после прекида комуникације с наше стране, преосв. Козма и о. Августин покушавали да нас... убеди да се на «Сапрестонај» икони види... происхођење Светог Духа од Бога Оца. (?!?!)³

И све то да би се доказало да је та икона «стварна», «истинска», «канонска», «званична», итд., итд., икона Свете Тројице, док тип иконе «трију анђела», као тип «просте» тројичности Бога, по њима, заостаје у вредности за типом «Сапрестоне»!

Ваше преосвештенство, имајући у виду ове чињенице, ако бисте се данас усудили да званично прогласите да се на «Сапрестонај» икони не приказују ипостаси Оца и Светог Духа, сматрам да бисте сместа били окарактерисани као «нови иконоборац», будући да се овакав Ваш став апсолутно слаже са одговарајућим ставовима «андрејевских богослова»!

Истина, међутим, не сме да се скрива!

А ако је истина оно што је претходно поменуто, зашто то не докажете патролошким аргументима?

Уколико прихватате да се, на симболичним иконама, «не приказују ипостаси осликаваних», зашто онда не наведете шта се приказује?

Тakoђе, пошто, по Вама, «симболично живописање» има догматски карактер упркос томе што, опет по Вама, не може да приказује ипостаси-лица, те пошто, како сте ми написали, његово одбацивање представља «грех новог иконоборства», зашто нам не наведете како то што тврдите потврђују Свети Оци Цркве и догматско учење о иконама 7. Васељенског сабора?

Јесте ли сигурни да такозвано «симболично живописање», као нарочит начин живописања догматског карактера, у потпуности дефинишу Свети Оци?

То тражим од Вашег преосвештенства; наиме, мада моја маленкост испитује ову тему, покушавајући да изведем на чистац све што је у вези са иконолошким проблемом који је поцепао Цркву и који је и даље мучи, ипак не могу да нађем ништа засигурно, што би ми помогло да се обавестим о томе да ли и како Црква у свом учењу подупире оно што говорите.

² Осим ако се 1997. г. нисте слагали са оним што је, по том питању, писао Синод.

³ У мало речи, не само да се, по њима, на овој икони не приказују лица (ипостаси), него се приказују и лична својства самих ипостаси!!!

Христос воскрес!
С поштовањем и хришћанском љубављу,
јером. Пантелејмон Цалангас

ОДГОВОР

епископа тивејског и левадијског Хрисостома
на писмо јеромонаха о. Пантелејмона,
из св. ман. Вазнесења у Диовунији ламијској,
од среде Светле седмице 2007. г.

6-7-2007

Драги о. Пантелејмоне, благословите!

Примио сам Ваше писмо и на томе Вам благодарим!

Наравно, растужио сам се што сте ми написали следеће: «С тугом сам се, међутим, уверио да сте избегли да ми јасно одговорите на питања која сам Вам поставио».

Због тога сам поново проучио то писмо, покушавајући да схватим шта отежава наше међусобно споразумевање.

До тога је сигурно дошло зато што сте, у разговору који сте водили са андрејевским богословима, верујем, стекли друкчије поимање и у погледу понизног и симболичног јављања и живописања Свете Тројице.

Дакле, да би се боље разјаснило шта смо рекли, шта сте ми написали и шта ја мислим о том питању, ја се осврћем на Ваше прво писмо, од 6/2/2007, у којем се позивате на наш лични, усмени разговор, вођен у Тиви 23/1/2007 (а коме су присуствовале и друге особе), и у којем сте ми написали: «Рекли сте нам, између осталог, ... да су те иконе симболичне и да, стога, оне не приказују њихове ипостаси.» (стр. 1)

Овде треба разјаснити да, када кажемо да се не осликавају Божије ипостаси, ми подразумевамо то да се оне не приказују онаквима какве су по природи, а не то да се не приказује њихово понизно јављање у формама, обличјима и видовима, у којима су се, симболично, приказале пророцима.

Ја сам Вам то рекао (као што се види у продужетку), али Ви то нисте разумели, па пишете: «Поново сам Вас питао: Шта представљају, онда? Одговорили сте ми да представљају понизно јављање Оца и Светог Духа, а не њихове ипостаси».

Појаснимо. Зар Бог Отац и Свети Дух нису ипостаси Божије? А када кажемо да осликавамо њихово понизно јављање, шта друго подразумевамо него то да те божанске ипостаси приказујемо симболично, а не онаквима какве су оне по својој природи? То сам Вам рекао, а то није мој лични закључак, већ нам то говоре Свети Оци и то се примењује у пракси и предању Цркве путем живописа. То наглашава св. Јован Дамаскин, када пише: «Зар свето и једносушно Тројство није непојмљиво, неразлучиво и недељиво, те невидљиво телесним очима? И како то да се оно удостојило да буде угошћено у шатору Аврамовом?» (PG 95, 328 O). А у продужетку: «Оно, које је по природи било невидљиво, постало је видљиво милошћу; то, наиме, није био његов лик по природи!» (PG 95, 329 A).

Према томе, облик који је Бог узео на себе, у тренутку када се приказао у виду тројице мушкараца или анђела (како би показао троструку ипостас), није био облик природе ипостаси Божије, а која је у потпуности непозната, него понизни, симболични облик његових ипостаси. «На моје питање: зар ова понизна појава није понизна појава ипостаси Свете Тројице? – одговорили сте ми: не!». Не знам како можете то да напишете. Јер, оче, ако сте заиста овако поставили своје питање, није било могуће да Вам одговорим са не, будући да, када говоримо или пишемо о иконама Свете Тројице, ми увек верујемо и подразумевамо иконе које приказују понизно јављање Бога пророцима. Уосталом, одрични одговор оповргава оно што пише на претходној страни. «Рекли сте ми, такође, да симболичне иконе... не приказују ипостаси Свете Тројице, него... њихово понизно јављање пророцима». Да, то је истина, немогуће је да се божанске ипостаси појаве онако какве су у својој природи.

Верујем, оче, да ћете схватити шта сам мислио када сам Вам рекао да се на симболичним иконама не приказују ипостаси оних који су на њима насликани, као што се на «Сапрестоној» икони

Свете Трјице приказује само Христова ипостас. На икони Господа нашег Исуса Христа приказује се ипостас људског обележја Христовог, онако како је одредио 7. Васељ. сабор. Божанска лица Оца и Духа на «Сапрестоној» икони Свете Трјице приказују се симболично као ипостаси, онако како су се понизно јавила.

За Вас је та поставка звучала «као гром из ведре неба!» (као што пишете у писму од Светле среде, стр. 4). Деловало Вам је «као гром из ведре неба», пишете, «јер се те поставке до сада никада нису износиле, ни у Синоду, ни у било ком другом документу у вези са светим иконама, а који потиче с наше стране, односно од оних који следе петорицу архијереја» (стр. 4).

Пишући то, Ви не говорите истину, јер су те поставке, то јест да се ипостаси Оца и Светог Духа (какве су по природи) не приказују на икони Свете Трјице, православни став Цркве, и у њега ови архијереји никада нису посумњали. Ово последње је обмана и јерес иконобораца, који поричу симболично живописање Свете Трјице, пошто се, по њима, тиме наводно приказују ипостаси Свете Трјице. Међутим, опште је познат став Светог синода, који је јасно формулисан у његовој Окружници од 23/1/1992: 1. «Икону Свете Трјице «трију лица»... с поштовањем целивамо као одраз Свете Трјице... Наравно, ми не проповедамо да је она опис неописивог божанства, јер је «Божију природу немогуће описати и насликати»».

А у Окружници из марта 1993. г. формулација гласи: «У вези с тим да се, наводно, у иконици представи безначалног Оца приказује неописива божанска природа, то је у супротности са одлукама светог Седмог васељенског сабора, који утврђује да се божанска природа Свете Трјице «као неопипљива и невидљива не осликава...»».

Да су архијереји сматрали да се осликава божанска природа и ипостаси Божије, због чега би покушавали да се супротставе ставу нових иконолога да се, симболично приказујући Свету Трјицу, «покушава осликати природа и суштина Божија»?

Зато је Синод 1997. г. (како би показао да се божанска природа не осликава) навео речи светог Теодора Студита: «У свакој икони не осликава се природа, него ипостас». Уколико ово има везе са иконом Свете Трјице, има је једино у смислу симболичног приказивања божанских ипостаси.

Стога, погрешно тумачећи или погрешно изводећи став Светог синода, Ви приписујете архијерејима да сматрају да се симболичним приказивањем Свете Трјице приказују ипостаси Божије, онако какве су по природи; следствено томе, Ви се налазите у противречју с архијерејима, пошто сам Вам рекао да се ипостаси Божије не приказују. Међутим, противуречност не постоји, јер и архијереји сматрају да се ипостаси Божије не приказују онако какве су по својој природи, него понизно, онако како су се јавиле, у обличјима и видовима.

То, можда, нисте схватили, па сте ми зато рекли да «не могу да разумем у чему се разликују ови Ваши ставови од ставова «андрејеваца»». (1. писмо, стр. 3)... А одговорио сам Вам да се разлика састоји у томе што они (андрејевци) не прихватају симболично приказивање. На тај начин они одбацују све... иконе Свете Трјице.

Ставили сте ми примедбу, пишући следеће: «Потом, у свом писму, Ви наводите одломке из различитих патролошких текстова, како бисте ми доказали да се Бог заиста понизно јавио пророцима. Међутим, моја маленкост не само да никада није порекла ту истину, него нисам ни написао тако нешто у свом писму, нити сам Вам поставио питање у вези с тим! Зашто ми, онда, приписујете такву примисао и зашто ми у вези с тим одговарате, а да Вас ја при том нисам питао?» (2. писмо, стр. 1)

Пишете да никада нисте порекли истину да се Бог симболично јавио пророцима, али зато делујете као врло проблематичан човек, јер у свом писму од 6-2-2007 пишете: «Такође, не могу да схватим како долази до тога да прихватате да се приказују Бог Отац и Свети Дух, а не њихове ипостаси, као и то како је могуће да се, на «Сапрестоној» икони Свете Трјице, не приказују ипостаси Оца и Светог Духа, већ се ова икона представља као икона «трију лица» Свете Трјице!?».

Ако заиста прихватате да се Бог понизно јавио пророцима, то је довољно да Вам разреши недоумицу «зашто се приказују Бог Отац и Свети Дух, а не њихове ипостаси», будући да ћете веровати да се ове божанске ипостаси не приказују у својој суштини, него у оном обличју у коме су се јавиле, деловањем божанске енергије.

После овога, надам се да сте разумели разлику између нашег и «вјерују» новаторских богослова; наима, ми (у складу са 7. Васељ. сабором) сматрамо да се не приказује Света Трјица и да се не приказују ипостаси Божије по суштини, него да се приказују божанска лица на симболичан начин, онако како су се, понизно и у обличјима и видовима, јавила пророцима.

Они, међутим, сматрају да се Света Тројица не само не приказују по суштини, него и да се не приказује ни символ ипостаси, те да сене приказује Бог онако како се, понизно и у облицима и видовима, јавио пророцима, а то је и сам рекао, преко пророка Осије: «Ја виђења умножих и преко пророка се уподобих».

Последица овог погрешног и јеретичког мишљења је следеће:

- 1) Одбацивање симболичног живописања.
- 2) Да се не прихвата као православна било која симболична икона.
- 3) Да сматрају за јеретике све оне који прихватају и целивају симболичне иконе Свете Тројице, тврдећи да они покушавају да прикажу три лица Свете Тројице (то јест, онако каква су она у својој суштини).

То су, међутим, закључци оних који се називају рационалистима, пошто су Свети Оци објаснили да се у виђењима пророка није пројавила света природа Божија (то је немогуће).

Они тако, тим својим теоријама, газе и одбацују црквено предање које, од првих хришћанских времена, целива те иконе Свете Тројице.

Зато кажемо да су упали у грех иконоборства, не прихватајући симболично живописање.

Порицање симболичног живописања не може се доказати сведочанством Светог Теодора Студита: «У свакој икони приказује се ипостас, а не природа», а да се, при том, под речи ипостас, подразумева сама суштина ипостаси, односно сама природа Божија.

За симболично живописање, велики богослов, Свети Дионисије Ареопagit, каже: «Ако нам је, човекољубивошћу Божијом, допуштено да облицима и видове приписујемо ономе што је невидљиво, безоблично, једноставно и неописиво, зашто да, аналогно томе, оно што ми видимо, помоћу облицима и видова, не осликамо ради подсећања и ревносног подражавања на основу сећања? (PG 94 1260).

А Свети Јован Дамаскин каже да је Бог бестелесном и нематеријалном «приписао видове, облицима и слике... и да Свето писмо садржи телесна облицима видљива нематеријалним посматрањем ума, али и Божије облике и слике» (PG 94, 1345,).

Симболично живописање Свете Тројице не само да је посведочено код Светих Отаца, него представља и предање Цркве, од првих хришћанских времена.

Свађалачки сте наступили у вези с натписом на икони Гостољубља Аврамовог, инсистирајући да мора да се пише Света Тројица, јер је то предање Цркве. Међутим, изненада сте дошли до тога да прихватате теорије оних који не верују да се Авраму пројавила Света Тројица и који поричу јављање Бога Оца и Св. Духа, у складу с њиховим списима. Али, пошто их је њихова полемика против симболичних икона довела у сукоб са побожношћу простог народа, они се сада, како би то прикрили, претварају да прихватају ове иконе!

Међутим, како их прихватају, а истовремено се чврсто учухуравају у ономе што су против њих писали?

Нису нам јасне Ваше изненадне измене, које могу да се објасне једино као заблуда. Коначно, о. Пантелејмоне, је ли за Вас решено питање живописа, око којег сте били узрујани?

У закључку сматрам излишним да коментаришем још понешто из Вашег писма: то да Вас клеветемо, да смо Вас поистоветили са андрејевским боословима, те да никада нисте водили разговор с њима.

Молимо се да нас Бог свети просветли, да нам дарује скрушеност и да нас, ако је могуће, доведе до тога да постигнемо исто мишљење.

Најсмернији међу епископима, + тивејски и левадијски Хрисостом

П.С. На ово писмо отац Пантелејмон није одговорио писменим путем, већ је на сабору у Прилепу одговорио усмено. Очигледно је да се Хризостом и даље придржава својих ставова говорећи како су видови и облици у којима се Бог јављао пророцима у виђењима "симболи ипостаси" (!) што је потпуно неприхватљиво са православног гледишта. О томе је било речи и на скупу у Прилепу па свако може да расуди сам колико је то мишљење неправославно.